

HANKESUUNNITELMA

Ruoveden kulttuurimatkailun kehittäminen

HAKIJA: Ruoveden kunta

HANKEAIKA: 15.12.2020-31.12.2021

TIIVISTELMÄ

Hankkeessa luodaan ja käynnistetään ainutlaatuisia kulttuurimatkailun konsepteja sekä niiden ympärille kaupallisia palveluita Ruoveden seudulle. Hankkeen päätavoite on edistää Ruoveden seudun elinvoimaisuutta, lisätä yrittäjyyttä sekä kehittää alueen elinkeinoa tuomalla uusia tulovirtoja matkailusta sekä kunnalle, että yksityisille toimijoille. Tavoitteena on tuottaa uusia ruokailu-, majoitus- ja elämyspalveluita matkailijoille, mutta niistä hyötyvät myös kunnan vakituiset sekä vapaa-ajan asukkaat.

Tavoitteiden saavuttamiseksi matkailijan tarvitsemaa infrastruktuuria kehitetään koko kunnan alueella ja alueellista yhteistyötä lisätään etenkin naapurikuntien kanssa.

1. Lähtötilanne

Ruovesi on 4 420 asukkaan kunta Ylä-Pirkanmaalla. Upea järviluonto ja monenlaiset tapahtumat houkuttelevat Ruovedelle vuosittain tuhansia matkailijoita ja kesäasukkaita. Ruovesi tunnetaan Helvetinjärven kansallispuistosta, joka on Länsi-Suomen jylhimpiä erämaa- ja metsäalueita. Matkailu on tärkeä elinkeino kunnalle ja sen kehittämiseen on panostettu monin tavoin. Alueella toimii maatilamatkailua, ruokapalveluja ja elämyspalveluja tarjoavia yrityksiä.

Ruovedellä on runsas ja näyttävä kulttuurihistoriallinen menneisyys. Etenkin suomalaisen kuvataiteen historia kytkeytyy Ruoveden seudulle useiden siellä työskennelleiden, asuneiden tai pitkiä aikoja viettäneiden taiteilijoiden myötä. Suuren yleisön kiinnostus halutaan hyödyntää seudun elinkeinon eduksi, joten Ruoveden kunta haluaa panostaa myös kulttuurimatkailun kehittämiseen.

2. Hankkeen tausta ja tarve

Syksyllä 2019 Visit Finlandin kulttuurimatkailun yksikön tiiminvetäjä Susanna Markkola antoi konsultti Vikki Leroux'lle tehtävän pohtia Suomen kulttuurimatkailun potentiaalia. Visit Finland on kiinnostunut kehittämään kulttuurimatkailun kohteita etenkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella, esimerkiksi JärviSuomen alueella, missä matkailu on toistaiseksi keskittynyt luontokohteisiin ja turistit lähinnä kotimaan matkailijoita. Visit Finlandin pyrkimyksenä oli herättää erityisesti kansainvälisten matkailijoiden kiinnostus kulttuurimatkailukohteiden avulla. Ruovesi valikoitui tarkastelun kohteeksi runsaan kulttuurihistoriallisen menneisyytensä ansiosta, ja alueen potentiaali nähtiin poikkeuksellisen lupaavana. Kunnan kanssa käytyjen keskustelujen myötä ajatus Ruoveden seudun matkailun ja elinkeinon kehittämisestä kulttuuriperintöä hyödyntämällä vahvistui. Todettiin, että kulttuurimatkailu pystyy tuomaan tulevaisuudessa sekä kunnalle että seudun yrittäjille merkittäviä tuloja, ja että kulttuurimatkailun toimintaympäristöä kannattaa ryhtyä kehittämään.

Ruoveden kunta haki ja toteutti opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella *Ruovesi kulttuurimatkailukohteeksi* –hankkeen ajalla 1.4.-15.10.2020. Hankkeessa keskityttiin tunnistamaan: kirkonkylälle luotiin nk. maisemareitti, joka merkattiin karttaan, ja kohteisiin asennettiin infotauluja. Lisäksi projektin aikana koottiin kulttuurimatkailun kehittämisen kannalta kiinnostavia ideoita. Kehittämisideointiin otettiin mukaan Ruoveden olemassa olevia kulttuuritoimijoita ja paikallista asiantuntemusta kuten yhdistykset, yrittäjät sekä virkamiehet. Tuloksena oli useiden konkreettisten kehittämisalueiden tai –kohteiden tunnistaminen.

Ruovedellä on käynnissä myös matkailun Visit in Hell-yritysrhmähanke, joka on Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoittama hanke. Hankkeessa keskitytään laittamaan kuntoon Ruovedellä ja lähialueella toimivien matkailuyrittäjien tarjoamia palveluja ja markkinointia esimerkiksi uudistamalla nettisivuja, tekemällä markkinointisuunnitelmia ja kouluttamalla heitä hinnoittelemaan ja verkostoitumaan. Yritysrhmähanke jatkuu vuoden 2021 loppuun asti.

Hankkeen tärkeänä tavoitteena on lisätä yhteistyötä olemassa olevien reitistöjen, matkailukonseptien sekä lähiseudun matkailumarkkinointitoimijoiden kanssa (esimerkiksi Pyhä-Näsi pyöräilyreitti sekä omatoimi- ja ryhmämatkailun kehittäminen Mänttä-Vilppulan, Virtain ja Keuruun kanssa). Datan keruu on kehittämistyössä tärkeää - esimerkiksi matkailijamäärät ja tiedot asiakastyytyvyydestä - ja hanke pyrkii panostamaan myös näihin kysymyksiin.

3. Hankkeen toimenpiteet

3.1 KYLÄMATKAILU

Ruoveden kylien kulttuurihistoria, perinnetieto ja kylämaisema: monimuotoinen, erityyppinen ja runsas kulttuuriperintö on rikkaus, jota ei ole tähän asti hyödynnetty seudun matkailun kehittämisessä.

Tavoitteena ja päämääränä tiedon kokoaminen, tallentaminen, tarinallistaminen, jakaminen/esittely eri kohderyhmille

- **Muroleen** kulttuurihistoriallisesti kuuluisin hahmo on Ellen Thesleff. Etenkin Ateneumin *Taiteilijoiden Ruovesi* (2019) sekä HAMin *Minä Maalaan kuin jumala* (2019-2020) -näyttelyiden ansiosta Thesleffin Murole on saanut runsaasti huomiota, ja herättänyt kiinnostusta matkailijoissa. Yleisö on kiinnostunut tutustumaan Muroleeseen Thesleffin jalanjäljissä, mutta tällä hetkellä taiteilijasta ei ole tarjolla juuri mitään paikan päällä. Matkailijat ovat pettyneitä, ja Ruovesi menettää merkittävän mahdollisuuden tuottaa elämyksiä ja/tai kaupallisia palveluita. Myös Muroleen kanavan rooli järvi-Suomen rahti-, kauppa- ja matkustajaliikenteen kehittämisessä on kiinnostava.
- **Visuvesi** on kiinnostava etenkin Ruoveden seudun teollisuushistorian valossa (mm. höyrysaha, vaneritehdas, olut- ja virvoitusjuomatehdas). Lisäksi Visuvesi on toiminut useille kuvataiteilijoille kiinnekohtana matkalla Helvetinjärven erämaaisemaan (mm. Sparre, Gallen-Kallela)
- **Väärinmajan** kylä on toiminut mm. 1918 dramaattisten tapahtumien näyttämönä, joista nyt sisällissodan 100-vuotismuistovuoden jäljiltä on nostettu kiinnostavia henkilötarinoita esiin mm. kirjallisuuden ja näytelmien kautta (esim. Heidi Köngäksen palkittu teos Sandra). Väärinmajan arvostettuihin taiteilija-asukkaisiin kuuluvat mm. säveltäjät Oskar ja Aarre Merikanto sekä taidemaalari Elga Sesemann.
- Kartoitetaan myös muiden Ruoveden kylien mahdollisuudet kulttuurimatkailuun

- Kehitetään Ruoveden kirkonkylän kulttuurimaisemakohteita.

Kylämatkailun toimenpiteet

- **Järjestetään yrittäjien kanssa ideointi työpaja**, jonka teemana lisätä tarjontaa matkailijalle: palveluita ja tuotteita kuten elämyspalveluita, virvoike- tai evästarjoiluja/kioski, "matkamuuisto"- tai muita lähituotteita ym.
- **Kartoitetaan mahdollisuuksia järjestää näyttelyitä** (esimerkiksi Muroleessa kylätalolle).
- **Kulttuurimatkailun markkinointi ja viestintä** kohderyhmille: markkinointimateriaali myös messuille. (Esimerkiksi Matkamessut Tampere & Helsinki keväällä 2021.)

3.2 KULTTUURIMATKAILUA TUKEVAT KULTTUURIMAISEMAT JA RAKENNUKSET

Ruovesiläinen pelto- ja järvimaisema edustaa nykyajan urbaanille ihmiselle idyllistä maalaismaisemaa. Tavoitteena on kulttuurihistoriallisesti arvokkaan maiseman ja rakennusten arvostuksen lisääminen, vastaamalla kotimaisten ja kansainvälisten matkailijoiden kiinnostukseen aitoa maalaisympäristöä kohtaan.

- Kehitetään Ruoveden Kotiseutumuseota matkailukohteena, kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennusten ja esineistön kokonaisuus.
- Maisemaan kuuluu olennaisesti rakennukset. Nostetaan esiin perinteisen puurakentamisen taidonnäytteet ja maaseudun historiallinen arkkitehtuuri. Painopisteenä hirsirakentaminen, ja talonpoikaisperinteen esineistö ja huonekalut.

Kulttuurimatkailua tukevien kulttuurimaisemien ja rakennusten toimenpiteet

- Museonmäen kokoelma elävöitetään ja luodaan vierailuohjelma eri kohderyhmiä varten. Rakennukset ja esineistö tuodaan nykyajan matkailijalle houkuttelevaksi tarinoiden avulla.
- Suunnitellaan kulttuurimatkailun konsepteja kuten esim. teemalliset päiväretket ja kiertoajelut. Kartoitetaan toimintamalli ja etsitään sopivaa toteuttajaa
- Kartoitetaan *Wanhat Talot*-tyyppisen tapahtuman mahdollisuutta Ruovedelle - lähtökohtana matkailun sekä yritystoiminnan kehittäminen, kolmannen sektorin yhteistyö järjestelyssä. Selvitetään mahdollinen toteuttaja (muu kuin kunta)
- Näyttely- ja tapahtumatilojen lisääminen hyödyntämällä Ruoveden historiallisia rakennuksia ja kiinteistöjä: näyttelytiloille on todettu runsaasti lisätarvetta, ja potentiaalisia tiloja on tunnistettu kunnassa useita. Esimerkiksi Muroleen kylätalo, Kirkonkylän vanha puukoulu, Ritoniemen kivenavetta, tai keväällä 2021 kunnalta vapautuva Lars Sonckin suunnittelema entinen keuhkotautiparantola.
- Yhdistysten toimintamahdollisuuksien selvittäminen esimerkiksi pop-up- ja kuratoitujen näyttelyiden sekä muiden kulttuuritapahtumien tuottamisessa (esim. konsertit tai vanhan tavaran myyntimarkkinat jne). Keskusteluja ja ideointia kolmannen sektorin kanssa.

3.3 UUDET OHEISPALVELUT RUOVEDEN MATKAILUYRITYSTEN TOIMINNAN KEHITTÄMISEKSI

Maaseudun elinkeinoa ja matkailusektorin kasvua hyödyttävien infrastruktuuritarpeiden selvittäminen, sekä yhteistyökumppanuuksien ja verkostojen kehittäminen

Toimenpiteet

- Vesibussiliikenteen mahdollisuuksien selvittäminen Näsijärvellä. Ruoveden vesistöille ympäristöystävällinen liikkumismuoto palvelemaan sekä paikkakuntalaisia, vapaa-ajanasukkaita että matkailijoita kesäsesongin ajan. Lähtökohtana innovatiivinen uusiutuvia energioita hyödyntävä/ympäristöystävällinen teknologia. Vesireitti mahdollistaisi matkailijalle pääsyn ainutlaatuisiin maisemiin, joita ei maalta käsin pysty näkemään. Eri konsepti kuin Tarjanteella tai tilausristeilyaluksilla, sillä vesibussi tähtäisi joukkoliikenteen palveluksi (ei ohjelmaa tai tarjoilua veneessä).

Tulos: Selvitetään vesibussiliikenteen kannattavuus Ruovedellä sekä mahdollisuudet palvelun järjestämiseen.

- Ruoveden näköalatornit. Selvitetään mahdollisuudet Ruoveden kirkonkylän Parantolan harjulla sijaitsevan vesitornin avaaminen osittain matkailukäyttöön. Selvitetään kylien asukkaiden näkemykset kylien matkailukohteista, esimerkiksi näköalapaikat ja luontopolut (mahdollistaa esim. Kalelan näkemisen toistaiseksi, kun se ei ole yleisölle auki).

Tulos: Kartoitetaan kylien potentiaaliset näköalapaikat ja kirjataan ne tulevaisuuden investointimahdollisuuksiin.

- **Yhteistyö** ja synergian tunnistaminen alueen matkailuhankkeiden ja muiden merkittävien olemassaolevien matkailua edistävien hankkeiden kanssa (esim. Tampere Kulttuuripääkaupunki 2026 –hanke, Vesuri-ryhmän hankkeet jne).
- **Verkostojen kehittäminen ja seudun promovoiminen** sekä julkisella että yksityisellä sektorilla Ruoveden hyväksi. Esimerkiksi Ruoveden kulttuurimatkailukohteiden markkinointi-viestintää ja yleistä tunnetuksi tekemistä (B2B ja B2C) messuilla.

4. Tavoitteet

Hankkeen päätavoite on edistää Ruoveden seudun ja kylien elinvoimaisuutta, lisätä yrittäjyyttä sekä kehittää alueen elinkeinoa tuomalla uusia tulovirtoja matkailusta sekä kunnalle, että yksityisille toimijoille. Luodaan Ruovedelle kunnan ainutlaatuista kulttuuriperintöä esiintuova tarina ja oma vahva brändi kulttuurimatkailulle. Alueen maine vetovoimaisena kulttuuripitäjänä edesauttaa kylien elinvoimaisuutta.

Ruovedellä vaikuttaneet taiteilijat, Ruoveden historia ja kulttuuriperintö tuotteistetaan kokoamalla ja työstämällä olemassa olevaa tietoa, luomalla siitä sisältöä matkailijalle sekä painettujen tuotteiden muodossa, digitaalisiin alustoihin että paikanpäälle kohteisiin. Ruoveden matkailuyrittäjät saavat lisää tietoa ja ymmärrystä kulttuurimatkailun mahdollisuuksista. Kulttuurireitistöjen varrelle syntyy uusia potentiaalisia liiketoimintapaikkoja, joiden yhteyteen yrittäjät voivat myöhemmin tuottaa uusia palveluita (esim. kioski näköalapaikan yhteyteen tms.). Varsinaisia palveluita ei tuoteta tässä hankkeessa.

Tavoitteena on saavuttaa merkittäviä tuloksia jo lyhyellä aikavälillä.

- Visio: uusien kohteiden ja matkailutarjonnan houkuttelemia matkailuryhmiä saapuu Ruovedelle kesällä 2021.

Hankkeen jälkeen kasvun on tarkoitus jatkaa merkittävänä. Osa tuloksista on mitattavissa yleisö määrissä, media-näkyvyydessä/tunnettuudessa tai liiketoiminnan kasvuna, esimerkiksi:

- Kesänäyttelyt Ruovedellä:
 - o Tuotetaan perinteisten taidenäyttelyiden lisäksi yksi koko kesän kestävä ”pysyvä” näyttely liittyen Ruoveden kulttuuri- ja taidehistoriaan
 - o Yleisömäärätavoitteet näyttelyille kesäsesongilla 2021: yht. 5000 hlöä (+150 % edellisvuodesta)
- Paikallisen sekä valtakunnallisen median huomiota Ruoveden matkailutarjonnalle ja tapahtumille
 - o 2021 keväällä ja kesällä lehtiartikkeleita, mainintoja alueellisessa uutismediassa
- Kulttuurireitti: uusia kohteita sekä kylämiljöössä että maalaismaisemassa/luonnossa
 - o 2021: 5-10 uutta kohdetta, 5-10 infotaulua
 - o 2021: 3 uutta opaskierrosta, teemareittiä/kiertoajelua
- Lisää matkailijoita Ruovedelle:
 - o 2021: Päivävierailijoita Ruoveden kirkonkylällä kesäsesongin aikana arviolta +50 % edellisvuodesta, Kotiseutumuseon ja matkailuinfon vierailijamäärät +100 % edellisvuodesta
 - o 2021: majoitus- ja ruokailukapasiteetin kasvattaminen +10 % edellisvuodesta

5. Yhteistyökumppanit

Hankkeen aikana aktivoidaan potentiaalisia kulttuuri- ja matkailualan partnereita, tavoitteena käynnistää esimerkiksi asiantuntijayhteistyötä/tiedonvaihtoa.

- Visit Finland, Visit Tampere
- Kuvataiteen museot ja kokoelmat. Etenkin Serlachius-museot, Ateneum, HAM, Porin taidemuseo
- Tampereen taidemuseo Pirkanmaan kulttuuriympäristöistä vastaavana aluemuseona
- Vapriikki - Pirkanmaan maakuntamuseo
- Museoviraston kulttuuriympäristöpalvelut (asiantuntijayhteistyö etenkin kiinteistöihin ja rakennuksiin, ja niiden uusin käyttö- sekä rahoitusmahdollisuuksiin liittyen)
- Tampereen Kulttuuripääkaupunkivuosi 2026-hanke (kontakti: kuntakoordinaattori Maria Peräinen)
- Taiteen ja kulttuurin säätiöt, pyritään luomaan yhteys esimerkiksi: Kulttuurirahaston Pirkanmaan Maakuntarahasto, Svenska Litteratursällskapet SLS, Suomalaisen kirjallisuuden seura SKS, Jenny ja Antti Wihurin säätiö, Saastamoisen säätiö jne. Kartoitetaan rahoituksen jakajien lisäksi myös niitä säätiöitä, joilla residenssi-ohjelmia (yhteistyömahdollisuus Ruovedelle).
- Kansallisarkisto, Kansallismuseo
- Matkailu- ja taidekasvatuksen AMK, Tampere
- Kulttuuriperintökasvatuksen seura

Muita potentiaalisia yhteistyökumppaneita, mukaan lukien esimerkiksi teknisiä tai kaupallisia toimijoita:

- Lähikunnat ja seudun yhteistyö-organisaatiot, Pirkanmaan ELY-keskus
- MTK/lähimatkailu, MKN/ProAgria, Kuntaliitto
- logistiikkaan ja liikenteeseen liittyvät kaupalliset toimijat
- liikenteen ja asutun- sekä luonnonympäristön kehittämisen viranomaiset (ml vesistöt)
- Ruoveden vesi-osuuskunta
- maaseutumatkailun kannalta kiinnostavat majoitus- ja ravintola-alan kaupalliset toimijat
- seudulla vaikuttavia (kansallisia) suuryrityksiä: metsäyhtiöt, energia-yhtiöt, tele-operaattorit, vähittäiskaupan ketjut

6. Budjetti ja käytännön toteutus

Kehittämishankkeen kustannusarvio

Ostopalvelut	52 000 €
(Konsultin palkkio 36000 €, muut asiantuntijapalkkiot esim. sisällöntuottaja, graafikko 16 000 €)	
Matkakulut	500 €
Viestintä- ja markkinointikustannukset	4 500 €
Yleiskustannukset (tilavuokrat, toimistokulut)	2 000 €
Yhteensä	59 000 €